

*Л. В. Резнічук,
м. Кам'янець-Подільський*

Книжкова колекція Євгена Паранюка у фонді Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

У статті йдеться про краєзнавця, дослідника української еміграції, мецената Євгена Паранюка з Нью-Йорка, який допомагає в комплектуванні фондів бібліотек України іноземними виданнями.

Ключові слова: книга, документ, фонд, меценат, краєзнавство.

Сьогодні, коли державні витрати на розвиток бібліотек значно скорочуються, вони вимушені оптимально використовувати наявні ресурси, шукати інші джерела книгозабезпечення. Адже поряд з державою існують інші суб'єкти соціокультурної сфери, які виступають донорами бібліотек: комерційні організації, некомерційні благодійні організації й фонди, громадяни і їх громадські об'єднання. Закон України “Про благодійництво та благодійні організації”, прийнятий 2.03.2003 р., розкриває сутність благодійництва і забезпечує правове регулювання благодійної діяльності. Відповідно до статті 4 цього закону одним з основних напрямків благодійництва та благодійної діяльності є сприяння розвитку культури, зокрема й реалізації програм національно-культурного розвитку, доступу всіх верств населення до культурних цінностей та художньої творчості, сприяння охороні й збереженню культурної спадщини [5, с. 2].

В усьому світі розвиненість інституту добродійності оцінюється як один з показників зрілості суспільства, своєрідний механізм інтеграції ділових кіл з освітою, наукою, культурою. Сучасний етап розвитку держави і суспільства вирізняється, з одного боку, ростом потреб в інформації, з іншого – збільшенням кількості соціальних проблем. Епоха інформації принципово змінила роль бібліотечної галузі як соціального інституту в суспільстві. Внесок у бібліотеку можна розглядати як внесок у знання, розвиток людини, формування громадянського суспільства.

Розвиткові і зміцненню бібліотечної галузі значною мірою сприяє меценатство. Меценатство – це добровільна безкорислива діяльність осіб у матеріальній, фінансовій та іншій підтримці набувачів

благодійної допомоги. Меценатами можуть виступати як окремі особи, так і цілі організації.

Меценатами бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету відразу після його створення 1918 року на звернення першого ректора професора І. І. Огієнка “докласти своїх зусиль до збудування нового культурного огнища і подарувати в бібліотеку книжок, що в їх тепер відчувається велика потреба і що їх немає змоги придбати навіть за великі гроші” стали десятки організацій, установ, добродійників – губстаткомітет, міська чоловіча гімназія, дипломатична місія УНР у Румунії, Наукове товариство імені Т. Г. Шевченка у Львові. Книжки передавали викладачі – ректор І. Огієнко, декан П. Бучинський, С. Русова, М. Ю. Пащенко та інші. Цьому питанню й сьогодні великої уваги надає керівництво нашого університету, особисто ректор професор О. М. Завальнюк, роблячи акцент на поповненні бібліотеки літературою, що відповідає новим спеціальностям і спеціалізаціям.

Поповнення фонду новими надходженнями здійснюється на основі моніторингу забезпеченості літературою навчальних дисциплін, замовлень кафедр, аналізу картотеки “Незадоволений запит читача”. Паралельно із закупівлею літератури бібліотека отримує книги від дарувальників. Серед активних меценатів – ректор, професор О. М. Завальнюк, директор бібліотеки професор В. С. Прокочук, проректори В. О. Савчук, О. М. Федьков, професори Л. В. Баженов, О. Ф. Головка, І. М. Конет, В. М. Федорчук, Ю. А. Хоптяр, доценти О.Б. Комарніцький, С.В. Олійник та інші співробітники університету. У числі меценатів бібліотеки – професор Василь Верига з Канади, зав. відділом бібліографії і краєзнавства Російської національної бібліотеки Н.К.Лелікова, радник посольства Республіки Польща в Україні Ольга Гнатюк, радник посольства Російської Федерації в Україні С. П. Тюлягін.

Особливої вдячності заслуговує Є. М. Паранюк – краєзнавець, етнограф, історик української еміграції з США. Народився Євген Михайлович 27 червня 1923 року в селі Хмелівка на Івано-Франківщині в сільській родині. Його пам'ять, уяву наснажували перекази, пісні, легенди рідного краю, кликали до поглибленого пізнання світу. Добре навчався в школі, брав активну участь у подорожах, в роботі хліборобського гуртка, переймав у батька хист столяра, садівника, пасічника [7, с. 71].

На початку війни 1941 року Євгена Михайловича вивезли на примусові роботи до Німеччини. Спочатку працював у шахті під голландським кордоном, потім у Судетах на заводі, де навчився працювати на токарному і фрезерному верстатах. З 1945 року

розпочало його емігрантське життя – він переїхав з Праги до Баварії, в Ашафенбург, табір для переміщених осіб. 1949 року Є. Паранюк покидає Німеччину і перебирається до Сполучених Штатів Америки, бере активну участь в українському національному русі. Одночасно з цим здійснює історико – краєзнавчі дослідження, які сягають у часи створення тому “Станіславщина” (1960-ті роки), до якого подав свої спогади про села Хмелівка, Росільна нинішнього Богородчанського району, що на Івано-Франківщині. Перу Євгена Паранюка належить низка опублікованих краєзнавчих праць, в яких поєднуються виклад історії, етнографії, генеалогії, природи, власні спогади про рідний край та інші землі України. Виходять “Моя подорож в Україну в 2000 році”, “На отчій землі 2002 року”, “Балада про Олексу Довбуша” та інші. Чимало краєзнавчих матеріалів містить книга Є. Паранюка “Неповторні зустрічі”. Він виступив автором ідеї та упорядником книги “Олександр Кошиць. Збірник статей, спогадів і матеріалів до 130-річчя від дня народження геніального диригента і композитора”. Євген Михайлович виявив себе дослідником життя і творчості Івана Франка, Олекси Довбуша, ін. [2, с.50].

У Нью-Йорку Євген Михайлович спілкується з українськими поетами і прозаїками, що жили в еміграції, Яром Славутичем, Василем Баркою, Докією Гуменною, Іваном Багряним, Оксаною Лятуринською, Галиною Журбою. Під час зустрічей з українськими письменниками познайомився з Д. Павличком, В. Скурагівським, Ф. Погребенником, Д. Гнатюком, А. Погрібним, Л. Танюком та іншими [4, с. 19].

Вже за часів незалежності він декілька разів відвідав Україну, побував і в Кам'янці-Подільському, у нашому університеті. Євген Паранюк брав участь у багатьох форумах – Світовому конгресі українців у Києві (1993), I Світовому конгресі гуцулів в Івано-Франківську (1993), науково-практичній конференції до 250-річчя з дня загибелі Олекси Довбуша в Івано-Франківську (1995), у роботі II Міжнародного наукового конгресу українських істориків “Українська історична наука на сучасному етапі розвитку”, який проходив на базі Кам'янець-Подільського державного університету 2003 року, у Міжнародній конференції, присвяченій 80-літтю заснування Музею визвольної боротьби України (Прага, 2005), у вересні 2007 р. – у міжнародній науковій конференції, присвяченій 130-річчю від дня народження Дмитра Антоновича у Празі.

12 вересня 2008 року в конференц-залі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відбулися міжнародні наукові читання “Євген Паранюк: людина, дослідник і меценат України та української діаспори”, присвячені його 85-річчю. У

доповідях, повідомленнях Миколи Мушинки, професора зі Словаччини, академіка НАН України, Л. В. Баженова, доктора історичних наук, професора, керівника Центру дослідження історії Поділля, В. С. Прокопчука, доктора історичних наук, професора, директора наукової бібліотеки університету, Б. М. Кушніра, історика, краєзнавця, та інших відзначалося, що виділені в окремий фонд праці, подаровані Євгеном Паранюком, склали дванадцять відсотків всієї іншомовної літератури в бібліотеці, підкреслювався його внесок у краєзнавство, просвітницьку справу. 2009 року вийшов збірник “Євген Паранюк: краєзнавець, дослідник української еміграції, меценат”, в якому вміщені доповіді, повідомлення й інші матеріали міжнародних наукових читань.

За своє емігрантське життя Є. М. Паранюк назбирав велику бібліотеку, яку в роки незалежності власним коштом пересилає в Україну – педагогічному університету ім. В. Стефаника, обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка, для богородчанських шкіл та районної бібліотеки, бібліотек Хмельівки і Росільни на Івано-Франківщині [1, с. 25].

Є. М. Паранюк зробив значний внесок і в комплектування фонду наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, надіславши низку посилок із зарубіжними виданнями англійською, французькою, німецькою та іспанською мовами. Меценат подарував бібліотеці 1552 примірники книг, серед них 32-томне видання універсальної енциклопедії “Британіка”, що містить статті про найбільші досягнення людської цивілізації в усіх галузях. Як довідкове видання “Британіка” упродовж століть мала і матиме велике значення для поширення наукових, науково-технічних знань, дослідження еволюції розвитку світу. Іншим всесвітньовідомим є 10-ти томне видання енциклопедії “Гранд Лярус” з кольоровими ілюстраціями, де етимологія, стислі тлумачення, визначення висвітлюють значення кожного слова або спеціальних висловів. Серед найбільш цінних видань – 23-томна “Універсальна енциклопедія”, 11-томна “Історія цивілізації” Дуранта, світова енциклопедія в 22 томах, популярна медична енциклопедія, енциклопедії релігії, філософії, історії, музичні, літературознавчі, енциклопедія Брокгауза та інші. Значну частину дару складають словники й довідники – 354 примірники. Навчальному процесу на факультеті іноземної філології сприяють художні твори класиків – В. Шекспіра, І. Гете, Дж. Лондона, І. Франка, О. Пушкіна англійською та німецькою мовами. Чимало й історико-філологічних видань, зокрема “Золота книга” – ілюстрований атлас світу в 5-ти томах. Є книги з історії стародавніх і середніх

віків, Єгипту, філософські праці Канта, Бекона, Шопенгауера, Плутарха, Сократа. 87 видань – це твори мистецького спрямування, література про Бетховена, Баха, Чайковського, Паганіні, Моцарта, їх твори, ілюстрована історія мистецтв, історія музики та ін. Серед подарованої літератури – ілюстровані путівники по Парижу, Берліну, Мюнхену, Відню, Празі, підручники з англійської, французької мов. Чимало творів літературознавчих, природничо-наукових, психологічного спрямування.

Фонд літератури, подарованої Євгеном Михайловичем, сконцентрований у центральному абонементі, розташований за галузями знань в алфавітному порядку. Масив книг займає 5 стелажів, він забезпечений паспортом, поличними роздільниками.

Відзначаючи внесок мецената, вчена рада Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка нагородила Євгена Михайловича Паранюка відзнакою “За особливі успіхи в освіті і науці” і прийняла в почесні члени колективу. Ректор університету професор О. М. Завальнюк вручив Євгену Михайловичу іменну сувенірну шаблю, яку він романтично назвав “кармалюковою”.

Євген Михайлович – самотній, власної сім'ї не має. Все своє життя віддав музиці, книгам, друзям, продовжує здійснювати благодійницькі проекти [3, с. 13].

Список використаних джерел

1. Бабій В. Євген Паранюк : портрет особистості / Василь Бабій // Мед із духовних сот : есеї. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2008. – С. 20–27.
2. Баженов Л. Краєзнавчі дослідження Євгена Паранюка / Лев Баженов // Євген Паранюк: краєзнавець, дослідник української еміграції, меценат (до 85-річчя від дня народження) : матер. міжнар. наук. читань, м. Кам'янець-Подільський, 11-12 вересня 2008 р. – Нью-Йорк ; Кам'янець-Подільський ; Пряшів : Оіум, 2009. – С. 50–55.
3. Возняк М. Євген Паранюк: живе Україною (записано із спогадів Євгена Паранюка) / Марія Возняк // Мед із духовних сот : есеї. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2008. – С. 6–13.
4. Грицюк Г. Осяяний світлом “Просвіти” / Галина Грицюк // Там само. – С. 14–19.
5. Закон України “Про благодійництво та благодійні організації” від 2 березня 2003 р.
6. Кунанець Н. Є. Наукова робота бібліотеки Національного університету “Львівська політехніка”: історія, концептуальні засади та перспективи / Н. Є. Кунанець // Матеріали наук.-

- практ. конф. “Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства”, м. Львів, 12 листопада 2009 р. – Л. : Вид-во Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2009. – С. 13–21.
7. Кушнір Б. Колисала доля радість і смуток / Борис Кушнір // Мед із духовних сот : есеї. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2008. – С. 71–73.
 8. Кушнір Б. Євген Паранюк: життя і доля емігранта в ім'я України / Борис Кушнір // Євген Паранюк: краєзнавець, дослідник української еміграції, меценат (до 85-річчя від дня народження) : матер. міжнар. наук. читань, м. Кам'янець-Подільський, 11-12 вересня 2008 р. – Нью-Йорк ; Кам'янець-Подільський ; Пряшів : Оіюм, 2009. – С. 19–30.
 9. Паранюки – рід простий, але славний / Євген Паранюк // Мед із духовних сот : есеї. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2008. – С. 45-70.
 10. Спирина В. И. Роль книжных коллекций библиотеки в воспитании духовности студенческой молодежи (библиотека В. С. Попова) / В. И. Спирина // Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Севастополь, 19-21 трав. 2009 р. – Севастополь : СевНТЦ, 2009. – С. 192.
 11. Спогади про рідне село / Євген Паранюк // Мед із духовних сот : есеї. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2008. – 21 – 33.

В статті йдеться про краєведе, дослідника української еміграції, мецената Євгенія Паранюка з Нью-Йорка, який допомагає в комплектуванні фондів бібліотек України іноземними виданнями.

Ключевые слова: книга, документ, фонд, меценат, краєведє.